

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація» (Образотворче мистецтво)

Освітній рівень перший (Бакалаврський)

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

2017-2018 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом.

Структура типова.

Заступник директора з науково – методичної та навчальної роботи [Signature] А.О.Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (Образотворче мистецтво).

Розробники: Коновалова О. В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.
Гунька А. М., викладач кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від «06» вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва

Ю. В. Романенкова

_____, 2017 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни.....	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя.</i>	8
<i>Змістовий модуль II. Історія мистецтва від Ренесансу до XVIII ст.</i>	14
Навчально-методична карта дисципліни.....	18
V. Плани семінарських занять.....	19
VI. Завдання для самостійної роботи.....	21
Карта самостійної роботи бакалавра.....	26
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	27
VIII. Методи навчання.....	29
IX. Методичне забезпечення курсу.....	29
X. Рекомендована література (основна, додаткова).....	30

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (Образотворче мистецтво) з основними еволюційними фазами світового мистецтва та архітектури, поняттями «мистецтво», «стиль», «течія», «творчий метод», з творчістю провідних майстрів світового мистецтва, поглиблення знань в галузі світової культури, дати розуміння основних принципів стилеутворення в образотворчому мистецтві та архітектурі, формування базових компетенцій художника:

- *мистецтвознавчої*: володіння знаннями про класифікацію видів мистецтва, специфіку образотворчого мистецтва, характерні особливості художньо-образної мови його різних видів та жанрів;
- розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини;
- здатності до самостійної художньо-творчої діяльності у галузі образотворчого мистецтва;
- здатності проводити мистецький аналіз творів мистецтва, спираючись на знання фахових дисциплін, вміння розкривати особливості їх художньої мови;
- володіння фаховою термінологією;
- *художньо-творчої*: здатність до самостійної художньо-творчої діяльності у галузі образотворчого мистецтва та у всіх його видах;
- здатності виконувати експериментальні дослідження художньо-творчого характеру, використовувати у професійній діяльності новітні художні технології, удосконалювати власну професійну майстерність та мистецьку етику;
- *художньо-технологічної*: здатності демонструвати навички роботи з сучасними художніми матеріалами й техніками відповідно до специфіки того чи іншого виду образотворчого мистецтва з урахуванням властивостей матеріалів, особливостей площинного чи об'ємного вирішення задуму.

Завдання вивчення навчальної дисципліни – формування у студентів напряму базових знань у галузі основних художніх стилів, напрямів і творчих методів, головних стадій еволюції мистецтва – від первісності до XVIII ст., тобто ознайомлення з мистецьким доробком провідних країн світу, шедеврами світового мистецтва – перлинами провідних музейних колекцій, історією їх створення, що сприятиме підвищенню загального інтелектуального рівня студентів.

Означена дисципліна є однією з базових, що допомагають перетворити студентів на фахівців з високим інтелектуальним рівнем, освічених у різних галузях. Знання в галузі мистецтва дадуть їм можливість почуватися впевненіше, не тільки фахівцями вузького профілю, але й освіченими, інтелігентними людьми. Матеріал, запропонований для дослідження студентами першого освітнього рівня, продовжується для вивчення студентами другого, магістерського, рівня, таким чином, штудіювання матеріалу передбачає поступове збільшення рівня складності. Перший

освітній рівень передбачає опанування історії мистецтва від первісності до XVIII ст., другий освітній рівень – XX ст. і сучасного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- «стильовий календар», відрізнити один стиль від іншого за сукупністю ознак;
- основні мистецькі пам'ятки різних епох;
- місцезнаходження найвідоміших творів мистецтва світу;
- види та жанри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- основний блок мистецтвознавчої термінології.

Вміти:

- розрізнити за сукупністю стильових ознак твори різних майстрів;
- відрізнити мистецькі епохи одну від іншої;
- аналізувати твори різних мистецьких стилів та епох;
- використовувати при створенні орнаментальних мотивів, ескізів костюму, створенні власних творів знання з історії мистецтва;

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів.

Кожна тема передбачає обов'язковий контроль знання візуального ряду. Курс призначений для студентів першого освітнього рівня, розрахований на 2 семестри (перший курс), складається з 150 годин, тобто 5 кредитів ECTS, з яких 70 години – аудиторні, з них 46 – лекційні, 10 – семінарські, 14 – практичні, 70 – розраховані на самостійне закріплення студентами отриманих знань, 10 годин відведено для модульного контролю. Вивчення курсу завершується заліком.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія образотворчого мистецтва та архітектури
I. Опис предмета навчальної дисципліни

Курс підготовки фахівців	Спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 5</p> <p>Змістових модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 150</p> <p>Тижневих годин: 2</p>	<p>Шифр та назва галузі знань 02 «Культура і мистецтво»</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (Образотворче мистецтво)</p> <p>Освітній рівень перший, бакалаврський</p>	<p>нормативна</p> <p>Рік підготовки: 1</p> <p>Семестри: 1, 2</p> <p>Аудиторні заняття: 70 год.</p> <p>Лекції: 46 год.</p> <p>Семінарські: 10 год.</p> <p>Практичні: 14 год.</p> <p>Модульний контроль: 10 год.</p> <p>Самостійна робота: 70 год.</p> <p>Вид контролю: Залік</p>

II. Тематичний план навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Семестровий контроль	Модульний контроль
Змістовий модуль I. Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя									
1	Вступ. Первісне мистецтво	8	4	2	-	2	4		
2	Мистецтво Давнього Сходу: Давній Єгипет	8	4	2	-	2	4		
3	Мистецтво Давнього Сходу: Передня Азія	6	2	2	-	-	4		
4	Мистецтво античності: Стародавня Греція	10	6	4	2	-	4		
5	Мистецтво античності: Стародавній Рим	6	2	2		-	4		
6	Мистецтво Візантійської імперії. Мистецтво Європи романського стилю	8	4	4	-	-	4		
7	Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль	10	6	4	2	-	4		
8	Модульна контрольна робота	4							4
Разом		60	28	20	4	4	28		4
Змістовий модуль II. Історія мистецтва від Ренесансу до XVIII ст.									
1	Мистецтво італійського Ренесансу та маньєризму	22	10	6	2	2	12		
2	Мистецтво Північного Відродження та маньєризму	22	12	8	2	2	10		
3	Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи	20	10	6	-	4	10		
4	Класицизм у мистецтві XVII-XVIII ст.	20	10	6	2	2	10		
5	Модульна контрольна робота	6							6
Разом		90	40	26	6	10	42		6
Разом за навчальним планом		150	70	46	10	14	70		10

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя

ТЕМА 1. Лекція. Первісне мистецтво (2 год.)

Ранні форми релігії архаїчних суспільств і синтетичні функції образотворчого мистецтва. Проблеми географії. Походження образотворчого мистецтва. Періодизація. Теорія «макарон», «руки», «простого етапу». Площинний анімалізм. Генезис форм зображень тварини. Розвиток жіночих образів і проблема їх семантики.

Мистецтво палеоліту. Орнаментально-ритмічні композиції і рисунок раннього оріньяку. Знакова творчість мустьєрської доби. Геометричні символи. Чоловічі і жіночі знаки. Епоха мадлен. Печера як первісний архітектурний комплекс, її емблематика і символіка. Мистецтво Альтаміри, Ляско, Ніо, Пеш-Мерль, Шове, Коске.

Мистецтво мезоліту. Регіони, періодизація і порівняльний аналіз. Мистецтво неоліту і енеоліту. Регіони. Технічна революція. Кругла скульптура, рельєф, наскельні малюнки, кераміка. Загальні риси епохи бронзи і заліза. Тематико-образна концепція. Типи культур (Майкопська, Кобанська, Гальштатська).

Рекомендована література:

основна: [5], [8], [9].

додаткова: [2], [4], [11], [21], [26], [28].

ТЕМА 2. Лекція. Мистецтво Давнього Сходу: Давній Єгипет (2 год.)

Мистецтво Давнього Єгипту: основні стадії розвитку (додинастичний період, Раннє, Давнє, Середнє та Нове царства, Пізній період). Політична система, географічні особливості. Варіанти періодизації за царствами та династіями.

Історія відкриття та вивчення мистецтва Єгипту: Ж.-Ф. Шампольон, О. Марієтт, Г. Картер. Міфологія Давнього Єгипту. Поховальний культ як фундамент образотворчого мистецтва та архітектури.

Додинастичний період як доба формування головних принципів і основних засад мистецтва. Формування канону в мистецтві. Плита фараона Нармера. Початок еволюції архітектурного типу поховань давніх єгиптян.

Доба Давнього царства. Виникнення і розвиток монументального будівництва. Структура поховального комплексу: ансамбль фараона Джосера в Саккара, піраміда фараона Снофру в Дашурі, ансамбль великих пірамід у Гізі. Скульптура: статуя писаря Каї, зодчого Хеміуна, царевича Каапера.

Середнє царство як перехідна ланка в мистецтві Єгипту. Розвиток традицій сакрального будівництва, поєднання піраміди і скельної гробниці (усипальниця Ментухотепов в Дейрр-ель-Бахрі). Скельні гробниці номархів Середнього Єгипту в Бені-Гасані. Розвиток храмового будівництва: заупокойний храм Аменемхета III в Хаварі.

Доба Нового царства. Поступова зміна канонів. Звернення до нових типів усипальниць. Початок будівництва скельних гробниць у Фівах (Долина

царів, Долина цариць). Комплекс цариці Хатшепсут. Дрібна пластика: статуетки жреця Аменхотепа та його дружини співачки Амона Ранної.

Доба Ехнатона (Амарнський період). Діяльність фараона-реформатора. Скульптура доби: портрети Аменхотепа IV, Нефертіті. Гробниця Тутанхамона (дрібна пластика, декоративно-прикладне мистецтво). Період правління Рамзеса II. Комплекс Рамзеса II в Абу-Сімбелі, храмові комплекси Амона-Ра в Карнаку та Луксорі.

Пізній період. Синтез єгипетських, македонських і римських традицій і пізнішому періоді історії давньоєгипетського мистецтва.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [6], [9].

додаткова: [1],[2],[4],[11],[15],[20].

ТЕМА 3. Лекція. Мистецтво Давнього Сходу: Передня Азія (2 год.)

Стисла характеристика мистецтва Передньої Азії. Періодизація, стан дослідження мистецького спадку. Міфологічна система та етапи її дослідження.

Найдавніші народи Межиріччя: шумерійці та їх історична роль. Будівельне мистецтво та формування типу храмової споруди. Урук: «Білий» та «Червоний» храми, матеріали, засоби архітектурної декорації. Рання скульптура: голова Інанні.

Мистецтво ранньодинастичного Шумеру. Особливості шумерської круглої пластики. Статуї адорантів. Інкрустація та рельєф: плакетка Ур-Нанше, стела Еаннатума, штандарт із Ура.

Мистецтво Аккада та пізнього Шумера. Будівництво в Урі: зіккурат і роль кольору в архітектурі. Посилення реалістичних тенденцій в скульптурі: голова Саргона Стародавнього, стела Нарамсіна. Поєднання давньошумерських та аккадських традицій в статуях Гудеа.

Мистецтво Ассирії. Синтез архітектури, скульптури і монументального живопису в ансамблях ассирійських палаців. Феномен шеду. Ассирійський рельєф: матеріали, технічні прийоми, сюжети.

Мистецтво Нововавілонського царства. Планування Вавілону та головні споруди: шлях процесій, брама богині Іштар, зіккурат Етеменанкі.

Рекомендована література:

основна: [5], [6], [9].

додаткова: [1],[2],[4],[11],[15].

ТЕМА 4. Лекція. Мистецтво античності: Стародавня Греція (4 год.)

Поняття «античність» та його смислові відтінки, географія. Періодизація. Міфологічна система.

Крито-мікенський період. Роль Г. Шлімана в дослідженні давньогрецької культури. Міфологічна система (міфологія доолімпійського та класичного періодів), компаративний аналіз із давньоєгипетською міфологією. Архітектурний спадок періоду: ансамбль Кносського палацу на Криті, мікенські гробниці. Корпус пам'яток декоративно-ужиткового

мистецтва – археологічний матеріал з пагорбу Гіссарлик та Мікен (помертні маски, ритуальний посуд, зброя, прикраси).

Ранні періоди – гомерівський та архаїчний. Скульптура: кори, куриси; дрібна пластика. Кераміка: формування стилів вазопису, класифікація посудів за формами та функціями.

Класика. Формування ордерної системи в архітектурі. Доричний, іонічний, коринфський ордери, їх морфологія та семантика. Структура давньогрецького храму. Засоби оздоблення. Формування ансамблю Афінського акрополя. Скульптура класики. Поява нового канону пропорцій людського тіла, роль у цьому процесі теоретичних штудій Поліклета (його трактат «Канон»). Виявлення кількох тенденцій у скульптурі, поступове виокремлення різних шкіл. Творчість Мірона, Фідія, Мнесікла, Поліклета, Праксителя, Скопаса, Лісіппа, Леохара.

Елінізм. Поступова відмова від співрозмірності та гармонійної простоти образів, тяжіння до гігантоманії та ускладненості композицій, манерності та штучності постав. Зацікавлення побутовим жанром («Хлопчик, що бореться з гусем» Боефа). Синтез локальних традицій із традиціями завойованих Олександром Македонським та приєднаних до Греції держав. Вівтар Зевса в Пергамі; скульптури: «Лаокоон» Агесандра, Афінодора та Полідора, Ніка Самофракійська, Афродіта Мелоська.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [5],[6], [9].

додаткова:[2],[4],[8],[14],[15].

ТЕМА 5. Лекція. Мистецтво античності: Стародавній Рим (2 год.)

Періодизація, загальна характеристика, компаративна характеристика давньогрецького та римського мистецтва. Провідні види мистецтва. Нові надбання в архітектурі.

Типи тріумфальної архітектури, їх розвиток. Будівництво акведуків, віадуків, терм, шляхів, тріумфальних арок, колон, брам. Еволюція форми тріумфальної арки. Римський скульптурний портрет. Основні стилі помпейських розписів. Феномен фаюмського портрету.

Дається компаративна характеристика давньогрецького та давньоримського мистецтва, акцентуються епігонські риси культури та мистецтва Риму. Стисла характеристика міфологічної системи. Поняття «римський міф», роль військової справи, політичний устрій, періодизація, поняття про «культ предків».

Характеристика етрусського мистецтва: архітектурні типи, меморіальна скульптура.

Республіканський Рим. Імператорський Рим. Принцип забудови Вічного міста на семи пагорбах. Легенда про його виникнення. Роль фігури імператора у формуванні художніх смаків, уподобань доби. Мистецтво за доби принципату Августа. Розквіт архітектури та скульптури. Нові надбання в архітектурі Рима. Нові типи споруд (на відміну від грецького будівництва – цивільних, а не культових), матеріали. Типи тріумфальних споруд.

Будівництво акведуків, амфітеатрів, терм, цирків, арок, колон. Аналізуються одно- і трипролітні тріумфальні арки Тіта, Септімія Севера, колона Траяна, Золотий Будинок Нерона, Колізей, Пантеон, форум романум.

Розвиток римського скульптурного портрету. Реалістичність образів, наявність вікових характеристик, міміки, фізичних вад, відсутність ідеалізації, притаманної грецькій скульптурі, для якої характерне поняття «ідеального віку» та бездоганної вроди. Імагінес. Поява тогатусів. Аналізується низка чоловічих та жіночих портретів, тогатус Августа з Лувра, статуя Августа з Пріма Порта, статуя Марка Аврелія, портрет сіріянки, статуя римлянина з портретами предків, портрет римлянина, що здійснює узливання тощо.

Монументальний живопис Риму. Стилї помпеянських розписів. Їх компаративний аналіз. Феномен фаюмського портрету.

Рекомендована література:

основна: [1], [3], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[5],[14],[15].

ТЕМА 6. Лекція. Мистецтво Візантійської імперії. Мистецтво Європи романського стилю (4 год.)

Християнство як ідеологічна основа візантійського мистецтва. Типи культової архітектури, способи внутрішнього декору храмів. Типи храмових будівель. Фрески, мозаїки візантійських храмів. Зародження іконопису. Доба іконоборства, її ідеологічне підґрунтя.

Дається характеристика політичного устрою, географічних меж Візантійської імперії, починаючи з моменту її утворення на уламках Римської імперії на місці поселення Візантії до розгрому 1453 р. Періодизація, виокремлення найзначніших періодів розквіту та занепаду. Пояснюються причини домінування культової архітектури, подано структуру візантійського хрестовокупольного храму, перехід до нього від більш розповсюдженої раніше базиліки. Акцентовано на ролі мозаїки у внутрішньому декорі храмів. Характеризується виникнення та розповсюдження іконопису, основні етапи його еволюції, занепад за часів періоду іконоборства. Аналізується храм св. Софії у Костянтинополі, монастирі Кахріє Джамі, Осзіос Лукас, храм сан-Віталє в Равенні.

Загальна характеристика художньої культури Середньовіччя. Її куртуазний характер. Феномен лицарства. Періодизація. Поняття «романський стиль». Фортифікаційне будівництво романіки. Замкова архітектура Франції, Німеччини, Іспанії.

Викладення матеріалу починається з періодизації, встановлення хронологічних меж досліджуваного періоду. Визначаються основні періоди Середньовіччя – мистецтво часів дороманських (каролінгів і меровінгів), романський і готичний періоди, пояснюється умовність назви даної історичної доби. Історико-політична ситуація. Теологія, схоластика як база культури. Дається стисла характеристика дороманського мистецтва. Історико-політичне тло.

Романський стиль. Загальна характеристика, стилістичні відмінності, спричинені географією, хронологія. Домінуючі види мистецтва, культова архітектура, фортифікаційне будівництво. Замки Західної Європи: структура замкового комплексу. Романський стиль у Франції, Німеччині, Іспанії – спільні та відмінні риси. Роль скульптури та ілюстрованих рукописних книжок.

Аналізуються: Альказар у Сеговії, замок у Ліхтенштайні, храм Сен-Дені, абатство Клюні в Бургундії як осередок монастирської культури Франції, а згодом – усієї Європи, ансамбль церкви, баптистерію і кампаніли в Пізі.

Загальна характеристика підгрунтя давньоруського мистецтва. Стислий огляд східнослов'янського мистецтва: міфологія, комплекс скульптурних пам'яток (ідоли).

Проблема належності мистецького спадку Київської Русі – російська чи українська скарбниця? Примусова християнізація Русі і її наслідки. Залишки східнослов'янських традицій та їх вираження в давньоруському мистецтві. Протистояння поганського та християнського на ранніх етапах після прийняття християнства як головної релігії на Русі.

Мистецтво Київської Русі. Зв'язки зі Східною Римською імперією. Візантійські традиції як основа давньоруського мистецтва. Храмове будівництво, монументальний живопис домонгольської доби. Структура православного храму, система його декору. Мистецтво XIV-XVI ст. Храмове будівництво Володимира, Суздаля, Новгороду Великого, Пскова, Москви. Іконопис. Провідні тенденції, вплив візантійських традицій. Компаративний аналіз.

Рекомендована література:

основна: [5], [7], [9].

додаткова: [2],[4],[14],[15],[18].

ТЕМА 7. Лекція. Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль (4 год.)

Готика на терені країн Західної Європи. Злет у культовій архітектурі. Розквіт вітражного мистецтва. Готична храмова скульптура. Готичний храм як взірць органічного синтезу мистецтв. Національні варіанти готики у Франції, Іспанії, Німеччині.

Готичний стиль як перший загальноєвропейський художній стиль. Франція як колыска готики. Головна роль храмової архітектури. Структура храму і система його зовнішнього та внутрішнього декору. Скульптура в організмі храму. Феномен вітражу. Готичний храм як втілення органічного синтезу мистецтв. Відмінності національних варіантів готики у Франції, Іспанії, Італії, Німеччині.

Аналізуються: храм Нотр-Дам-де-Парі, собори в Реймсі, Страсбурзі, Ам'єні, Руані, Сент-Шапель у Парижі, Кельні, Мілані, Фрайбурзі.

Храмове будівництво XIV-XVI ст. Пам'ятки Новгороду та Пскова. Компаративний аналіз архітектурних форм. Основні пам'ятки. Володимиро-суздальська храмова архітектура. Унікальність скульптурного оздоблення (на прикладі соборів та церкви Володимира, Суздаля, Юр'єва-Польського,

Боголюбова).

Московське князівство. Архітектурне обличчя Москви. Заснування міста. Формування ансамблю Московського кремля: етапи забудови. Синтез італійських і місцевих традицій в храмовому будівництві Москви. Ренесансовий вплив та його переосмислення місцевими майстрами. Ансамбль Соборної площі кремля, основні споруди.

Іконопис. Загальна характеристика: призначення ікони, особливості процесу створення, техніки, витоки іконопису (традиції фаюмського портрету та візантійський спадок). Народження окремих іконописних шкіл, компаративний аналіз. Псковська, новгородська, ярославська, московська тощо школи іконопису. Відмітні риси. Іконостас: структура, характерні особливості ранніх і пізніх іконостасів. Творчість Ф.Грека, А.Рубльова, Діонісія.

Аналізуються: храм св. Софії, церква Спаса Преображення на Ільїні вулиці у Новгороді; Успенський собор у Володимирі; дзвіниця Івана Великого, Грановита палата, Успенський собор, Благовіщенський собор, Архангельський собор кремля в Москві; розписи Спасо-преображенської церкви Новгорода Ф.Грека; «Звенигородський чин», чин іконостаса Володимирського Успенського собору, «Трійця» А. Рубльова.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[14],[15],[22].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Історія мистецтва від Ренесансу до XVIII ст.

ТЕМА 1. Лекція. Мистецтво Ренесансу та маньєризму (6 год.)

Італійський Ренесанс: періодизація, підґрунтя, антична основа художньої культури. Гуманізм. Універсальний характер особистості. Живопис проторенесансу. Скульптура, її готичні ремінісценції.

Виокремлення провідних шкіл живопису – венеціанської і флорентійської, компаративна характеристика засобів художньої виразності. Пізній Ренесанс. Зміна домінант у менталітеті, початок маньєризму.

Маньєризм Італії. Провідні стилістичні риси, притаманні живопису, скульптурі.

Загальна культурно-історична характеристика доби. Смысл терміну, його виникнення в XVI ст. Періодизація. Гуманізм Ренесансу. Провідні представники гуманізму в різних галузях культури та мистецтва. Початок «нової ери мистецтва» – розквіт усіх видів мистецтв. Специфіка політичної ситуації, роздробленість Італії та її роль у формуванні характеру культури. Формування нового ідеалу людини, трансформація поняття «краса», роль античної спадщини.

Проторенесанс: стисла характеристика доби, яку можна зазначити як зламну, перехідну від середньовічних традицій до нових течій у мистецтві. Творчість Джотто.

Ранній Ренесанс. Архітектура. Конкурси доби. Будівництво храмів, палаців. Творчість Ф. Брунеллескі. Живопис. Виокремлення флорентійської та венеціанської шкіл живопису як провідних на терені Італії. Творчість А. дель Кастаньо, Мазаччо, П. делла Франческа, С.Боттічеллі, Донателло, Л. Гіберті.

Високий Ренесанс. «Золота доба» мистецтв. Творчість «титанів Відродження» – Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буонарроті, Рафаеля Санті. Творчість представників венеціанської школи – Джорджоне, Тіціана Вечелліо.

Пізній Ренесанс та маньєризм. Криза естетики Відродження. Втрата ренесансових ідеалів, «штучність подвійного мімезису». Диффузії маньєризму країнами Європи: його розповсюдження з Італії. Творчість Россо, Б.Челліні, Ф.Пріматіччо.

Аналізуються: цикл фресок в каплиці дель Арена в Ассізі Джотто; «Давид» та пам'ятник кондотьєру Гатгамелаті роботи Донателло; «Весна» та «Народження Венери» С. Боттічеллі; двері баптистерію у Флоренції роботи Л.Гіберті; церква Санта-Марія дель Фьоре та стара сакрестія церкви Сан-Лоренцо у Флоренції Ф.Брунеллескі; «Джоконда», «Мадонна у скелях», фреска «Таємна вечеря» в церкві Санта-Марія-делле-Граціє в Мілані, «Мадонна Бенуа», «Мадонна Літта», «Портрет Чечіллі Галлерані» Леонардо да Вінчі; «Сікстинська мадонна», «Мадонна зі щеглям», фрески станц у Ватикані Рафаеля Санті; «Давид», «П'єта», «Мадонна Доні», надгробки Джуліано та Лоренцо Медичі, надгробок папи Юлія II, розписи Сікстинської каплиці роботи Мікеланджело;

«Спляча Венера» та «Сільський концерт» Джорджоне; «Св. Себастьян», «Даная», «Венера Урбінська», «Портрет юнака з рукавичкою», «Кохання земне та небесне», «Союз землі та води» Тіціана; золота сільничка Франциска I, «Персей», «Німфа Фонтенбло» Б. Челліні.

Рекомендована література:

основна: [1], [4], [5], [9].

додаткова: [2], [4], [7], [14], [15], [16], [17], [27].

ТЕМА 2. Лекція. Мистецтво Північного Відродження та маньєризму (8 год.)

Специфіка періодизації мистецтва Північного Ренесансу, компаративний аналіз з періодизацією італійського Відродження, специфіка різних національних варіантів. Відсутність «титанів Відродження», її вплив на загальний характер мистецтва та динаміку його розвитку. Фактори, що спричинили відставання еволюції нового мистецтва на терені країн «Північного Ренесансу». Загальна характеристика мистецтва доби на терені Франції, Німеччини, Нідерландів.

Французький Ренесанс і маньєризм. Придворний характер мистецтва. Зміна загального характеру мистецької діяльності – перехід від аскетизму Середньовіччя до світського мистецтва Ренесансу, заміна готичних традицій античними. Замки та палаци Франції доби. Фонтенбло як «універсальна майстерня» доби, колиска нової придворної культури. Творчість італійських і фламандських майстрів при французькому дворі. Скульптура та живопис доби.

Творчість Ж. Гужона, Ж. Пілона, Ж. Кузена Ст., династії Клуе, А. Карона. Аналізуються: замки Шамбор, Шенонсо, Ане, Блуа, Амбуаз, Азельо-Рідо, Монсоро, Фонтенбло.

Нідерландське мистецтво епохи Відродження. Релігійний аспект. Роль Реформації та контрреформаційних процесів. Творчість братів ван Ейк, І. Босха, представників творчої династії Брейгель. Живопис Г. ванн дер Гуса, Р. ван дер Вейден. Привалювання релігійного жанру та роль побутових сцен.

Маньєризм Фландрії. Феномен романізму як визначаючий характер мистецтва XVI ст. Маньєристичний живопис Нідерландів II пол. XVI ст.

Творчість Г. Нольціуса, Ф. Флоріса, Л. Ломбардта, представників творчої династії ван Клеве, П. ванн Альст, К. Корнеліссена, А. Мора, Я.Сікса, Б. ван Орлея. Творчість Луки Лейденського.

Роль Реформації та постаті М. Лютера у формуванні нового німецького мистецтва.

Загальна характеристика розвитку скульптури доби. Німецький живопис епохи. Творчість А. Дюрера – живописний і графічний спадок. Основні живописні твори митця. Графіка. А. Дюрер як один з засновників графіки як самостійного виду мистецтва в німецькій художній культурі. Аналізуються: «майстерські гравюри» «Св. Ієронім у келії», «Лицар, смерть і диявол», «Меланхолія», провідні цикли, створені у техніках ксилографії, гравюри на міді та офорту. Творчі династії Крапах та Гольбейн.

Локальний варіант стилю маньєризм на німецьких землях. Феномен дунайської школи. А. Альтдорфер. Творчість Г. Бальдунга Гріна. Г. фон Аахен як представник маньєризму в німецькому мистецтві.

Іспанський варіант стилю. Роль релігійного аспекту. Творчість А. Берругете, П. Мачуки. Ель Греко як представник іспанського маньєризму. Живописні твори.

Англійське мистецтво доби Ренесансу: причини «стильового відставання». Архітектура доби, основні тенденції розвитку живопису. Мініатюра XVI ст. Творчий шлях Н. Хілліарда. Англійський період творчості А. Мора.

Російське мистецтво XVI-XVII ст. Петрівська доба. Заснування Санкт-Петербурга, його забудова. Творчість провідних архітекторів, виникнення царських резиденцій поблизу нової столиці.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[6],[10],[14],[15],[19],[22],[23],[24],[25].

ТЕМА 3. Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи (6 год.)

Бароко та рококо як провідні художні стилі доби. Загальна характеристика. Комплекс стильових ознак, притаманних для кожного з провідних видів мистецтва. Синтез мистецтв у бароко. Національні варіанти стилю: Голландія, Фландрія, Франція.

Вивчення матеріалу починається з характеристики загально-культурної ситуації у країнах, де будуть викристалізовуватися найяскравіші національні варіанти бароко. Італія як батьківщина стилю. Італійська архітектура доби бароко, майстри, пам'ятки. Внесок Дж.-Л. Берніні у становлення стилю. Рококо як наступний етап у формуванні нового обличчя художньої культури Європи після бароко, його характерне тяжіння до орнаментики.

Голландське мистецтво XVII ст. Творчість Рембрандта. Провідні етапи становлення стилю майстра, твори живопису та графіки. Феномен «малих голландців». Ієрархія жанрів. Розквіт портрету, натюрморту. Ф. Хальс.

Фламандський варіант стилю. Порівняльна характеристика стилістичних рис бароко в живопису фламандських і голландських майстрів. Творчий спадок П.-П. Рубенса. Рубенс як майстер кольору. Основні цикли та окремі твори.

Іспанське мистецтво XVII ст. Його специфічний характер, що пояснюється особливостями ситуації, яка склалася, починаючи з доби зародження інквізиції, до даної доби, спричиняючи значне заповільнення розвитку мистецтва. Живопис Д. Веласкеса.

Мистецтво XVIII ст. Розквіт портретного живопису. Творчість провідних майстрів. Класицизм у російському мистецтві.

Вплив історико-політичної ситуації на загальний характер мистецтва XVII ст. Реформи петровської доби: синтез російських та західноєвропейських традицій, примусова європеїзація. Початок домінування

не культової, а світської архітектури. Петербург. Творчість Д. Трезіні. Забудова Василівського острова. Діяльність петрівських «пенсіонерів». Поступова відмова від архаїчних традицій боярської Русі. Розвиток історичного та портретного жанрів. Гравюра петрівських часів. Брати Зубови. Творчість І. Нікітіна, А. Матвєєва.

Російське бароко («наришкінське бароко»). Архітектура Росії XVII-XVIII ст. Палацові ансамблі. Царські заміські резиденції, запозичення традицій французьких регулярних парків, використання принципів західноєвропейського палацового будівництва. Ансамблі Петергофа, Павловська, Гатчини, Оранієнбаума, Царського Села. Творчість Ф.-Б. Растреллі.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[7],[9],[12],[13],[14],[15].

ТЕМА 4. Лекція. Класицизм у мистецтві XVII-XVIII ст. (6 год.)

Класицизм як стиль; програма, смислове наповнення, ідеологічне підґрунтя, стилістичні риси. Компаративний аналіз класицизму XVII та XVIII ст. – «класицизму Пуссена» та «класицизму Давида». Використання античного спадку, театралізація дійсності, «вдягання повсякденного життя в античні котурни». Повернення головної ролі на мистецькій арені до Франції за часів правління «короля-сонця».

Розквіт архітектури доби становлення абсолютизму. Палацові ансамблі Франції. Версаль.

Роль творчості Н. Пуссена. Героїка творів.

Живопис Ж.-Л. Давида: історичний жанр, трактування художником героїзму античного Риму. Лаконізм композиції, домінування рисунку над кольором.

Аналізуються твори: «Автопортрет», «Пейзаж із Поліфемом», «Аркадські пастухи» Н. Пуссена; «Смерть Марата», «Клятва Гораціїв» Ж.-Л. Давида.

Російське мистецтво доби. Скульптура XVII-XVIII ст. Складний шлях розвитку нового скульптурного мистецтва, його штучне заповільнення, спричинене тяжінням до площинності, безтілесності образотворчого мистецтва боярської, допетровської Русі, що заперечувала тілесність, матеріальність образу, що викликало нехтування видів мистецтва, пов'язаних з роботою з об'ємом. Творчість скульптора Б.-К. Растреллі. Перший кінний пам'ятник. Галерея портретів Петра I в образотворчому мистецтві межі XVII та XVIII ст. Заснування Академії мистецтв в Санкт-Петербурзі за часів Катерини II. Творчість Е.-М. Фальконе. Розквіт портретного жанру в мистецтві постпетрівської Росії. Творчість В. Боровиковського, Д. Левицького, Ф. Рокотова.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[7],[12],[13],[14],[15],[17].

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія образотворчого мистецтва»

Разом за I модуль: 60 год., лекцій – 20 год., семінарські заняття – 4 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год.

Разом за II модуль: 90 год., лекцій – 26 год., семінарські заняття – 6 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 42 год., модульний контроль – 6 год.

Модулі	Змістовий модуль I						
Назва модуля	<i>Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя</i>						
Кількість балів за модуль	114 балів						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Вступ. Первісне мистецтво Відвідування – 1 бал	Мистецтво Стародавнього Сходу: Давній Єгипет Відвідування – 1 бал	Мистецтво Стародавнього Сходу: Передня Азія Відвідування – 1 бал	Мистецтво античності: Стародавня Греція Відвідування – 2 бала	Мистецтво античності: Давній Рим Відвідування – 1 бал	Мистецтво Середньовіччя: мистецтво Візантійської імперії. Мистецтво романського стилю Відвідування – 2 бала	Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль Відвідування – 2 бала
Теми семінарських та практичних занять	Первісне мистецтво (10 балів за роботу + 1 бал за відвідування)	Мистецтво Стародавнього Давнього Єгипту (10 балів за роботу + 1 бал за відвідування)	-	Мистецтво античності: Стародавня Греція та Давній Рим (10 балів за роботу + 1 бал за відвідування)		-	Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль (10 балів за роботу + 1 бал за відвідування)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)						
Модулі	Змістовий модуль II						
Назва модуля	<i>Історія мистецтва від Ренесансу до XVIII ст.</i>						
Кількість балів за модуль	146 балів						
Лекції	1	2	3	4			
Теми лекцій	Мистецтво італійського Ренесансу та маньєризму Відвідування – 3 бали	Мистецтво Північного Відродження та маньєризму Відвідування – 4 бали	Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи Відвідування – 3 бали	Класицизм у мистецтві XVII-XVIII ст. Відвідування – 3 бали			
Теми семінарських та практичних занять	Мистецтво італійського Ренесансу та маньєризму (20 балів за роботу + 2 бали за відвідування)	Мистецтво Північного Відродження та маньєризму (20 балів за роботу + 2 бали за відвідування)	Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи (20 балів за роботу + 2 бали за відвідування)	Класицизм у мистецтві XVII-XVIII ст. (20 балів за роботу + 2 бали за відвідування)			
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)						
Підсумковий рейтинговий бал	114 б.+146 б. =260 (за 2 модулі), коефіцієнт успішності = 2,6						

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
Змістовий модуль I. Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя
Тема 1. Первісне мистецтво (2 год.)

План заняття

1. Синкретизм палеолітичного мистецтва: географія, видові особливості, техніка, матеріали.
2. Скульптура палеоліту: різновиди, тематика, проблема семантики.
3. Печери Ляско, Коске: плани розміщення композицій, теми, стилістика зображень.
4. Особливості мистецтва неоліту.

Рекомендована література:

основна: [5], [8], [9].

додаткова:[2], [4], [11], [21], [26], [28].

Тема 2. Мистецтво Давнього Сходу: Давній Єгипет (2 год.)

План заняття

1. Формування канону в давньоєгипетському мистецтві.
2. Скульптура Давнього царства.
3. Реформи Ехнатона в мистецтві Нового царства.
4. Тенденції в архітектурі II пол. Нового царства. Правління Рамзеса II.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [6], [9].

додаткова:[1],[2],[4],[11],[15],[20].

Тема 4. Мистецтво античності: Стародавня Греція та Давній Рим (2 год.)

План заняття

1. Формування ордерної системи в архітектурі Давньої Греції.
2. Міфологія Давньої Греції та її вплив на мистецтво.
3. Типи давньогрецької кераміки, стилі вазопису.
4. Ансамбль афінського акрополя.
5. Архітектура та скульптура еллінізму.
6. Нові архітектурні типи в Давньому Римі.
7. Триумфальна архітектура Давнього Риму.
8. Римський скульптурний портрет.
9. Фаюмський портрет.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [5], [6], [9].

додаткова:[2],[4],[8],[14],[15].

Тема 7. Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль (2 год.)

План заняття

1. Готичний храм як втілення органічного синтезу мистецтв.
2. Французька готика.
3. Німецька готика.
4. Іспанська готика.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[14],[15],[22].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Історія мистецтва від Ренесансу до XVIII ст.

Тема 1. Мистецтво італійського Ренесансу та маньєризму (4 год.)

План заняття

1. Періодизація італійського Ренесансу.
2. Творчість Ф. Брунеллескі.
3. Творчість С. Боттічеллі.
4. Творчість Леонардо да Вінчі.
5. Творчість Мікеланджело Буонарроті.
7. Творчість Рафаеля Санті.
8. Стиль маньєризм у мистецтві Італії: походження та характеристика, майстри.

Рекомендована література:

основна: [1], [4], [5], [9].

додаткова: [2], [4], [7], [14], [15], [16], [17], [27].

Тема 2. Мистецтво Північного Відродження та маньєризму (4 год.)

1. Компаративний аналіз італійського та Північного Ренесансу.
2. Загальна характеристика французького Ренесансу: майстри.
3. Німецьке Відродження: творчість А. Дюрера, Г. Гольбейна Мол., Л. Кранах Ст.
4. Нідерландське мистецтво доби Ренесансу. Творчість П. Брейгеля Ст., І. Босха.
5. Маньєризм у мистецтві Іспанії: творчість Ель Греко.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[6],[10],[14],[15],[19],[22],[23],[24],[25].

Тема 3. Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи (4 год.)

План заняття

1. Стиль бароко та рококо: компаративний аналіз.
2. Творчість Д. Л. Берніні.
3. Творчість П.П. Рубенса.
4. Творчість А. Ватто.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[7],[9],[12],[13],[14],[15].

Тема 4. Класицизм у мистецтві Європи XVII-XVIII ст. (4 год.)

План заняття

1. Стиль класицизм: походження, загальна характеристика.
2. Творчість Ж.-Л. Давида.
3. Творчість Н. Пуссена.
4. Архітектура країн Європи доби класицизму.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[7],[12],[13],[14],[15],[17].

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя

Тема 1. Вступ. Первісне мистецтво (4 год.)

1. Навчитися розрізняти стилі палеолітичного живопису.
2. Пояснити, чому в первісному мистецтві час від часу відбувається зміна сюжетики.
3. Охарактеризувати палітру палеолітичного живопису.
4. Стисло охарактеризувати процес еволюції архітектурного мислення людини на прикладі типів мегалітичних споруд.

Рекомендована література:

основна: [5], [8], [9].

додаткова: [2], [4], [11], [21], [26], [28].

Тема 2. Мистецтво Давнього Сходу: Давній Єгипет (4 год.)

1. Зробити компаративний аналіз давньоєгипетської та месопотамської архітектури на різних стадіях розвитку, знайти спільні та відмінні риси, пояснити причини.
2. Порівняти особливості канону в давньоєгипетській скульптурі Давнього

царства та амарнського періоду.

3. Дослідити еволюційні фази формування типів усипальниць у Давньому Єгипті.

4. Проаналізувати міфологічну основу образотворчого мистецтва Давнього Єгипту та вплив на нього поховального культу.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [6], [9].

додаткова: [1],[2],[4],[11],[15],[20].

Тема 3. Мистецтво Давнього Сходу: Передня Азія (4 год.)

1. Дослідити семантику зіккуратів, порівняти зі ступінчастою пірамідою Давнього Єгипту.

2. Проаналізувати основні стадії еволюції архітектурного типу піраміди.

3. Порівняти особливості канону в давньоєпетській та шумерській скульптурі.

Рекомендована література:

основна: [5], [6], [9].

додаткова: [1],[2],[4],[11],[15].

Тема 4. Мистецтво античності: Стародавня Греція (4 год.)

1. Проаналізувати архітектурну ідею та живописне оздоблення ансамблю Кносського палацу на Криті.

2. Зробити аналіз основних типів мікенських гробниць.

3. Порівняти канон людської постаті на прикладі творчості Поліклета та Лісіппа.

4. Прослідкувати зміни в трактуванні людської постаті в скульптурі Давньої Греції від мосхофора та куроса.

5. Дати аналіз основних стилів давньогрецького вазопису, охарактеризувати найпоширеніші форми, пояснити залежність форми, характеру декору від функцій посуду.

6. Порівняти особливості доричного, іонічного, коринфського храмів, пояснити, що таке ордерна система в архітектурі.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [5],[6], [9].

додаткова: [2],[4],[8],[14],[15].

Тема 5. Мистецтво античності: Стародавній Рим (4 год.)

1. Зробити загальну компаративну характеристику давньогрецької та давньоримської архітектури: виявити основні типи споруд, форми, принцип оздоблення.

2. Дослідити розбіжності в стилях помпеянських розписів та пояснити на

цьому прикладі хід еволюції в монументальному живопису.

3. Прослідкувати процес зародження та розвитку римського скульптурного портрету, порівняти зі ставленням до людських образів у давніх греків.
4. Виявити основні типи тріумфальної архітектури в Давньому Римі.
5. Охарактеризувати роль арочних конструкцій для архітектури Давнього Риму на конкретних прикладах, зробити акцент на появі нових типів споруд.

Рекомендована література:

основна: [1], [3], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[5],[14],[15].

Тема 6. Мистецтво Візантійської імперії. Мистецтво Європи романського стилю (4 год.)

1. Дослідити витоки та розвиток мистецтва іконопису.
2. Проаналізувати структуру хрестовокупольного храму, семантику кількості бань, виявити принципи його оздоблення, систему внутрішнього декору.
3. Знайти спільні та відмінні риси фаюмських портретів та візантійських ікон.
4. Охарактеризувати романський стиль в західноєвропейській архітектурі: виявити основні стилістичні риси, визначити домінуючі типи споруд.
5. Зробити компаративний аналіз основних локальних варіантів романського стилю в архітектурі Західної Європи.
6. Дати характеристику давньослов'янському пантеону богів, пояснити його структуру, виділити основні персоналії міфології.
7. Проаналізувати природу «звіриного стилю» у виробках скіфського декоративно-ужиткового мистецтва.
8. Пояснити, що з візантійських традицій було запозичено місцевими майстрами, а що трансформовано локальними архітекторами при зведенні храму св. Софії в Києві.
9. Прослідкувати основні стилістичні риси в російському іконопису, порівняти особливості різних локальних шкіл.

Рекомендована література:

основна: [5], [7], [9].

додаткова: [2],[4],[14],[15],[18].

Тема 7. Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль (4 год.)

1. Дати характеристику феномену лицарства в середньовічній культурі.
2. Проаналізувати готичний собор з точки зору синтезу мистецтв.
3. Дослідити зміни в характері від романської до готичної скульптури в організмі храму.
4. Провести порівняльний аналіз романської та готичної споруд на

конкретних прикладах.

5. Зробити компаративний аналіз основних локальних варіантів готичного стилю в архітектурі Західної Європи.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[14],[15],[22].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Історія мистецтві від Ренесансу до XVIII ст.

Тема 1. Мистецтво італійського Ренесансу та маньєризму (12 год.)

1. Порівняти характерні особливості венеціанської та флорентійської шкіл живопису на прикладі творів провідних представників кожної з них.
2. Охарактеризувати творчість Леонардо да Вінчі з точки зору універсального характеру особистості.
3. Довести універсальність кожного з трьох «титанів Відродження» шляхом дослідження основних галузей їх творчості.
4. Проаналізувати риси новаторства в трактовці сюжету «Темної вечері» Леонардо да Вінчі.
5. Прослідкувати процес поступової трансформації іконографічного типу образу Давида на прикладі творчості Донателло, Мікеланджело, Вероккіо.
6. Дати характеристику змін у свідомості творчої особистості в період переходу від Ренесансу до маньєризму, виділити вирішальні ідеї, охарактеризувати внутрішній стан художників доби на конкретних прикладах.
7. Охарактеризувати маньєризм як реакцію на кризу Ренесансу в Італії на прикладі творчості основних представників стилю.

Рекомендована література:

основна: [1], [4], [5], [9].

додаткова: [2], [4], [7], [14], [15], [16], [17], [27].

Тема 2. Мистецтво Північного Відродження та маньєризму (10 год.)

1. Сформулювати комплекс рис, що відрізняють італійське Відродження від французького, німецького та нідерландського.
2. Виділити провідних майстрів французького Відродження, дати характеристику їх особистостей з огляду на основні сфери діяльності.
3. Зробити стислий порівняльний аналіз національних варіантів маньєризму у в Іспанії та Італії.
4. Проаналізувати характер індивідуальної манери І. Босха як представника нідерландського Відродження.
5. Знайти відмітні риси французьких «les crayons».
6. Охарактеризувати індивідуальну манеру Ель Греко.
7. Зробити мистецтвознавчий аналіз однієї з «майстерських гравюр»

А. Дюрера.

8. Проаналізувати риси новаторства підходу А.Рубльова до сюжету Трійці.
9. Дослідити переплетення італійських і російських традицій в культовій архітектурі XV-XVI ст. на прикладі соборів Московського кремля.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова:[2],[6],[10],[14],[15],[19],[22],[23],[24],[25].

Тема 3. Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи (10 год.)

1. Порівняти живописну манеру голландських та фламандських майстрів, особливості творчих методів на прикладі живопису Рембрандта та Рубенса.
2. Знайти розбіжності в голландському, фламандському та іспанському варіантах стилю бароко.
3. Зробити компаративний аналіз архітектурних споруд епох бароко та рококо.
4. Проаналізувати комплекс стилістичних рис рококо на прикладі твору образотворчого мистецтва.
5. Скласти карту персоналій – стислого переліку творчих особистостей, що працювали в означену добу, з датами життя та переліком провідних творів.
6. Виділити основні етапи забудови Петербурга та майстрів, що в різні часи формували його архітектурне обличчя.
7. Охарактеризувати феномен діяльності іноземних майстрів у Росії за петровської доби і прослідкувати його наслідки в мистецтві Росії.
8. Проаналізувати відмітні риси російського варіанту бароко на прикладі палацових ансамблів Ф.-Б. Растреллі.
9. Дослідити етапи формування нової скульптури Росії, появу перших кінних пам'ятників на прикладі трактовки образів Петра I.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова:[2],[4],[7],[9],[12],[13],[14],[15].

Тема 4. Класицизм у мистецтві XVII-XVIII ст. (10 год.)

1. Визначити античні традиції та пояснити характер їх переосмислення в класицистичному мистецтві.
2. Зробити аналіз архітектурних особливостей, принципів планування садово-паркового комплексу Західної Європи XVII ст. на прикладі Версаля.
3. Порівняти світоглядні засади та художнє втілення їх у класицизмі Пуссена та класицизмі Давида.
4. Скласти карту персоналій – стислого переліку творчих особистостей, що працювали в означену добу, з датами життя та переліком провідних творів.

Рекомендована література:

основна: [1], [5], [9].

додаткова: [2],[4],[7],[12],[13],[14],[15],[17].

Таблиця 6.1

**КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва»**

Змістовий модуль та теми курсу	Кількість годин	Академічний контроль	Бали	
Змістовий модуль I.				
Історія мистецтва від первісності до Середньовіччя				
Вступ. Первісне мистецтво	4	Модульний контроль	5	
Мистецтво Давнього Сходу: Давній Єгипет	4	Модульний контроль	5	
Мистецтво Давнього Сходу: Передня Азія	4	Модульний контроль	5	
Мистецтво античності: Стародавня Греція	4	Модульний контроль	5	
Мистецтво античності: Стародавній Рим	4	Модульний контроль	5	
Мистецтво Візантійської імперії. Мистецтво Європи романського стилю	4	Модульний контроль	5	
Мистецтво Середньовіччя: готичний стиль	4	Модульний контроль	5	
Разом годин:	28	Разом балів:	35	
Змістовий модуль II.				
Історія мистецтві від Ренесансу до XVIII ст.				
Мистецтво італійського Ренесансу та маньєризму	12	Модульний контроль	5	
Мистецтво Відродження Ренесансу та маньєризму	10	Модульний контроль	5	
Бароко та рококо в образотворчому мистецтві та архітектурі Європи	10	Модульний контроль	5	
Класицизм у мистецтві Європи XVII-XVIII ст.	10	Модульний контроль	5	
Разом годин	42	Разом балів:	20	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення бакалаврів з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» оцінюються за принципом поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення подано у табл. 7.1. - 7.3.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Максим. кіл-сть балів за одиницю	ЗМ №1		ЗМ №2	
			К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів
1	Відвідування лекцій	1	11	10	13	13
2	Відвідування семінарських та практичних занять	1	4	4	8	8
3	Робота на семінарських та практичних заняттях	10	4	40	8	80
4	Виконання завдання для самостійної роботи	5	7	35	4	20
5	МКР	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів за модуль			114		146	
Максимальна кількість балів (поточний контроль)			260			
Коефіцієнт визначення успішності			2,6			
Підсумковий рейтинговий бал			100			

Таблиця 7.2

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна сума балів
Змістовний модуль 1							Змістовний модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	МКР	T1	T2	T3	T4	МКР			
17	17	6	18	6	7	18	25	30	31	30	30	25	260	2,6	100
114							146								

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, наукова стаття, тест.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.
- **Представлення наукових робіт.**

Таблиця 7.3

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
F _X	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських та практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульних контрольних робіт.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної та творчої діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) з застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* виконання творчих завдань та копіювання.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; з репродукціями творів; з електронними каталогами та науковими джерелами; з офіційними сайтами музеїв.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної та творчої діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ репродукції творів майстрів;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальний посібник з дисципліни;
- ✓ електронна бібліотека з дисципліни

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Асеев Ю.С. Шедевры світової архітектури / Ю.С. Асеев. – К.: Радянська школа, 1982. – 87 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 2 примірників).
2. Бадак А.Н., Войнич И.Е., Волчек Н.М. История древнего мира. Древняя Греция / А.Н. Бадак, И.Е. Войнич, Н.М. Волчек. – Мн.: Харвест, 1998. – 800 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
3. Бадак А. Н., Войнич И. Е., Волчек Н. М. История древнего мира. Древний Рим / А. Н. Бадак, И. Е. Войнич, Н. М. Волчек. – Мн.: Харвест, 1998. – 864 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
4. Бернсон, Бернанд Живописцы итальянского Возрождения = The italian painters of the Renaissance / Бернанд Бернсон ; авт. предисл. В. Н. Лазарев ; авт. вступ. ст. Н. А. Белоусова. - Москва : Искусство, 1965. - 213 с. : ил. - На англ. яз. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
5. История зарубежного искусства : учебник / ред.: М. Т. Кузьмина, Н. Л. Мальцева. - 3-е изд., доп. - Москва : Изобразительное искусство, 1983. - 488 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
6. Мифология. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. Е.М. Мелетинский. – 4-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 735 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
7. Національний заповідник «Софія Київська»: довідкове видання. – К.: Мистецтво, 2011. – 222 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
8. Ничкало, С. А. Мистецтвознавство [Текст] : короткий тлумачний словник / Світлана Андріївна Ничкало. - Київ : Либідь, 1999. - 208 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 60 примірників).
9. Романенкова Ю.В. Історія пластичних мистецтв : навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл] / Ю. В. Романенкова. - Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2008. - 376 с. (Наявний в бібліотеці університетського коледжу в кількості 1 примірника).

Додаткова:

1. *Афанасьева В.* Малая история искусств. Искусство Древнего Востока/Афанасьева В., Луконин В., Померанцева. Н. – М.: Искусство, 1976. - 376 с.
2. *Бартенев И.* Очерки истории архитектурных стилей/*Бартенев И., Батажкова В.* – М.: Изобразительное искусство, 1983. - 384 с.
3. *Бенеш О.* Искусство Северного Возрождения/О. Бенеш – М.: Искусство, 1973. - 322 с.
4. *Бирюкова Н.* История архитектуры: Учеб. пособие/Н. Бирюкова. - М.:ИНФА-М, 2007. - 367 с.

5. *Бритова Н.* Римский скульптурный портрет/Н. Бритова, Н. Лосева, Н. Сидорова. - М.: Искусство, 1975. - 102 с., ил.
6. *Васильева Н.* История мировой живописи. Нидерландская живопись XVI века/Н.Васильева. - М.:Белый город, 2008. - 126 с.
7. *Виппер Б.* Итальянский Ренессанс/Б. Виппер.– В 2-х тт. - М.: Искусство, 1977.
8. *Виппер Б.* Искусство Древней Греции/Б.Виппер. – М.: Наука, 1972. - 436 с.
9. *Виппер Б.* Введение в историческое изучение искусства/Б. Виппер. – М.: Искусство, 2008. - 580 с.
10. *Воронина Т.,* Искусство Возрождения в Нидерландах, Франции, Англии/Воронина Т., Мальцева Н., Стародубова В.//Памятники мирового искусства. – М.: Искусство, 1994. - 144 с., ил.
11. *Дмитриева Н.* Искусство Древнего Мира/Дмитриева Н., Виноградова Н. – М.: Детская литература,1989. - 206 с.
12. *Западноевропейское искусство XVII века//Малая история искусств. – М.Искусство, 1974. - 383 с.*
13. *Западноевропейское искусство XVIII века//Малая история искусств. – М.Искусство, 1977. - 373 с.*
14. *Ильина Т.* История искусств. Западноевропейское искусство/Т. Ильина. - М.: Высшая школа, 2006. - 368 с.
15. *Клеваев В.* Лекции по истории искусства/В.Клеваев. - К.:Факт, 2007. -720 с.
16. *Лазарев В.* Леонардо да Винчи/ В. Лазарев. – М.: Изд-во Академии наук СССР, 1952. - 110 с.
17. *Лисовский В.* Архитектура эпохи Возрождения/В. Лисовский. – СПб.: Азбука-классика, 2007. - 616 с.
18. *Лихачева В.* Искусство Византии IV-XV веков/В. Лихачева. – Л.: Искусство, 1986. - 310 с.
19. *Матвеева Е.* Шедевры мировой живописи. Германская живопись XV-XVI веков/Е. Матвеева. – М.: Белый город, 2009. - 126 с.
20. *Матье М.* Искусство Древнего Египта/М. Матье. – М.: Искусство, 1970. - 197 с.
21. *Мириманов В.* Малая история искусств: Первобытное и традиционное искусство/ В. Мириманов. – М.: Искусство, 1973. - 320 с.
22. *Петрусевиц Н.* Искусство Франции XV – XVI веков/Н. Петрусевиц. – Л.: Искусство, 1973. - 223 с.
23. *Поло де Болье, М-А. П.* Средневековая Франция/М.-А. Поло де Болье. - М.:Вече, 2014. - 384 с.
24. *Романенкова Ю.* Мировоззренческие универсалии периодов Stilwandlung в мировом художественном процессе/Ю. Романенкова. – К.: Химджест, 2010. - 276 с.

25. *Романенкова Ю.* Школа Фонтенбло у контексті французького мистецтва XVI ст./Ю. Романенкова. – К.: НАКККіМ, 2011. - 248 с.
26. *Семенов В.* Первобытное искусство/В.Семенов. – СПб.: Азбука-классика, 2008. - 592 с.
27. *Степанов А.* Искусство Возрождения/А.Степанов. - СПб.: Азбука-классика, 2009. - 640 с.
28. *Тайлор Э.* Первобытная культура/Э. Тайлор. – М.: Издательство политической литературы, 1989. - 573 с.
29. *Тахо-Годи А.* Греческая мифология/А. Тахо-Годи. – М.: Искусство, 1989. - 304 с.